

برنامه های مرتبط به واحد بیماریها شامل کلیه بیماریهای واگیر و غیرواگیر، ایمن سازی و واحد هاری می باشد .

کلیه برنامه های واحد بیماریها به شرح ذیل می باشد :

- ۱- جمع آوری اطلاعات مربوط به سلامت و بیماری در شهرستان و تجزیه و تحلیل آنها بمنظور شناسایی بیماری ها ومشکلات بهداشتی شایع در شهرستان و برنامه ریزی و اجرای راهکارهای مناسب جهت مقابله با آنها
- ۲- بیماریابی، اجرای موازین پیشگیری و پیگیری و درمان بیماری هایی که باید تحت مراقبت باشند
- ۳- داشتن توانایی لازم جهت مقابله با همه گیری بیماریهای مختلف
- ۴- آموزش کلیه کارکنان بهداشتی و آحاد مردم در رابطه با بیماری های مختلف و راه های درمان و پیشگیری از آنها
- ۵- ارائه خدمات مشاوره ای در زمینه بیماری های گوناگون به مراجعه کنندگان
- ۶- تامین کلیه واکسن های مورد نیاز شهرستان و نگهداری آنها در شرایط و دمای مناسب و توزیع آنها در سطح مراکز واکسیناسیون شهرستان جهت انجام واکسیناسون گروه های هدف
- ۷- برنامه ریزی و اجرای واکسیناسیون مناطق و جمعیت های آسیب پذیر به منظور پیشگیری از بروز بیماری
- ۸- برنامه ریزی و اجرای مراقبت از بیماری ها در اتباع بیگانه به منظور کنترل بیماری
- ۹- انجام واکسیناسیون در گروه های خاص (مننژیت و کزاز در سربازان و هپاتیت B در کارکنان بهداشتی و افراد در معرض خطر)

با توجه به تغییرات در روند اپیدمیولوژیک بیماری ها و توجه بیشتر متولیان بهداشت جهانی به همه گیری های خاموش بیماری های غیرواگیر مانند دیابت، پرفشاری خون، بیماری های ایسکمیک قلب، کم خونی ها و... غیره در دو دهه اخیر مدیریت مبارزه با بیماری ها در سطح وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی و بالطبع آن مدیریت مبارزه بیماری ها در سطح استان و واحد مبارزه با بیماری ها در سطح شهرستان ها به دو قسمت مجزای مبارزه با بیماری های واگیر و غیر واگیر تقسیم شده است .

رئوس برنامه ها و فعالیت های جاری ذیل هر برنامه در واحد :

رئوس برنامه ها و فعالیت های جاری ذیل هر برنامه در واحد در دو بخش بیماریهای واگیر و بیماریهای غیر واگیر به شرح ذیل بیان می شود :

الف - بیماری های واگیر : شامل موارد ذیل می باشد

- 1- طراحی، ارائه و اجرای برنامه عملیاتی بصورت سالانه
- 2- مراقبت بیماریهای واگیر
- 3- گزارش دهی بیماریهای واگیر
- 4- جمع آوری، تجزیه و تحلیل و ارسال آمار بیماریهای واگیر به سطح استان
- 5- نظارت بر عملکرد مراکز بهداشتی درمانی و خانه های بهداشت
- 6- آموزش بیماریهای واگیر جهت پرسنل بهداشتی و عموم مردم
- 7- تشکیل کمیته ها و جلسات بخشی و بین بخشی
- 8- تامین و توزیع واکسن ها و داروهای مورد نیاز
- 9- آمادگی و ذخیره واکسن و دارو جهت مقابله با شرایط اضطراری در بلایای طبیعی و بروز اپیدمیها
- 10- انجام واکسیناسیون سیاری، بدو خدمت سربازی و هپاتیت B در گروههای در معرض خطر
- 11- انجام آزمایشات بیماریهای واگیر و پیگیری موارد مثبت
- 12- انجام مشاوره در زمینه بیماریهای رفتاری

13- اجرای برنامه های کنترل ناقلین بیماریهای واگیر

که در ذیل در مورد هر مورد توضیح مختصری داده می شود:

1- طراحی ، ارائه و اجرای برنامه عملیاتی :

جهت هدفمند بودن فعالیتهای مبارزه با بیماریها ، این واحد در ابتدای هر سال اقدام به تهیه یک برنامه زمانبندی شده با اهداف مشخص برای هر بیماری بطور جداگانه می کند و در طول سال طبق همان برنامه فعالیتهای خود را اجرا خواهد کرد .

2-مراقبت بیماریهای واگیر :

در حال حاضر واحد مبارزه با بیماریهای واگیر حدودا ۳۰ بیماری را تحت مراقبت دارد که در اینجا بطور مختصر به بیان

برخی از آنها می پردازیم .

مالاریا :

بیماری مالاریا در شهرستان از قدیم الایام بصورت وارده بوده است . اقداماتی به شرح در این خصوص صورت می گیرد :

- * تامین و توزیع دارو و وسایل نمونه گیری به میزان کافی
- * آموزش بصورت برگزاری سمینار و کلاسهای آموزشی با شروع فصل گرما و فعالیت پشه مالاریا بصورت سالیانه برای حساس نمودن پرسنل بهداشتی

* برگزاری کلاسهای آموزشی جهت عموم مردم توسط پرسنل بهداشتی شاغل در مراکز و خانه های بهداشت

* بیماریابی (تهیه لام خون محیطی) از افراد تبار مشکوک

* آزمایش نمونه های افراد مشکوک در اسرع وقت و در عرض ۷۲ ساعت

* درمان سریع بیماران تشخیص داده شده و پیگیری درمان و تهیه لام های تعقیب جهت اطمینان از موفقیت درمان

سل :

بیماری سل یکی از بیماریهای بازپدید است که پس از یک دوره کاهش بروز در کل جهان ، به علت همزمانی با عفونت HIV و مقاومت دارویی (MDR) با شدت بیشتری در حال انتشار در جهان می باشد بطوریکه در حال حاضر به عنوان یکی از اولویت های سازمان بهداشت جهانی مطرح می باشد و در همین راستا واحد مبارزه با بیماریهای واگیر مطابق با دستورالعمل کشوری مبارزه با سل اقداماتی به شرح زیر در سطح شهرستان انجام می دهد :

* تامین و توزیع داروهای ترکیبی مبارزه با سل و وسایل نمونه گیری

* برگزاری سمینارها و کلاسهای آموزشی در مورد تعاریف ، راههای انتقال ، راههای پیشگیری و... جهت پرسنل بهداشتی

وعموم مردم

* بیماریابی (تهیه نمونه خلط) از افراد مشکوک (دارای سرفه بیش از ۲ هفته) بصورت پاسیو و از جمعیت های در معرض

خطر بصورت اکتیو(خانواده بیمار سلی)

* آزمایش نمونه های جمع آوری شده در اسرع وقت

* درمان بیماران کشف شده با راهکار) DOTS درمان کوتاه مدت تحت نظارت مستقیم) جهت پیشگیری از انتشار بیماری

در جامعه

* پیگیری افراد خانواده و افراد در معرض تماس با بیمار جهت شناسایی افراد بیمار جدید

* پیگیری درمان بیماران و پایش آنها برای جلوگیری از موارد عدم موفقیت درمان

سالک :

بیماری سالک یکی از بیماریهای وارده به منطقه می باشد ، مشکلات زمینه ای اصلی مرتبط با این بیماری عبارتند از :

- 1- عدم دفع صحیح زباله و کودهای دامی که به عنوان یکی از زیستگاههای بسیار مناسب پشه خاکی (ناقل بیماری) محسوب می شود .
- 2- دامپروری در روستاها و در کنار محیط زندگی که شرایط بقاء و تولید مثل پشه را در محیطهای انسانی فراهم می آورد .
- 3- آب و هوای مناسب منطقه جهت رشد و تکثیر ناقل
- 4- وجود سگهای ولگرد در کل منطقه که به عنوان یکی از مخازن عمده بیماری تلقی می شود .
- 5- وجود مخازن وحشی از قبیل جوندگان در اکثر مناطق که یکی از مشکلات جدی در امر مبارزه با این بیماری می باشد بر همین اساس مبارزه با بیماری سالک هماهنگی و همکاری بین بخشی وسیعی با ارگانهای مختلف تاثیرگذار بر این مشکل رامی طلبید .

در همین راستا فعالیتهای واحد در این زمینه به شرح زیر است :

- * برگزاری کلاسهای آموزشی در زمینه تعاریف، راههای انتقال، راههای پیشگیری و... جهت پرسنل بهداشتی و عموم مردم
- * برگزاری کمیته بیماریهای مشترک بین انسان و دام با حضور نمایندگان فرمانداری، شهرداری، نیروی انتظامی، دامپزشکی، محیط زیست و کارشناسان بهداشتی شبکه بهداشت در منطقه شهری و نمایندگان شهرداری، بخشداری، پاسگاههای انتظامی، دامپزشکی، دهیاری، شورای اسلامی و کارداناان بهداشتی در بخشها و روستاها جهت همکاری و همفکری بیشتر در زمینه های گوناگون مرتبط با هر ارگان بصورت حداقل سالی یکبار
- * بیماریابی و درمان مبتلایان به سالک جهت پیشگیری از انتقال بیماری
- * اتلاف سگهای ولگرد جهت حذف مخزن انگل
- * آموزش جهت استفاده از پشه بند و پوشش کامل به هنگام خواب

فلج اطفال :

بیماری فلج اطفال به این علت حائز اهمیت می باشد که جهان در حال حاضر در حال ریشه کنی این بیماری می باشد و بروز حتی یک مورد نیز به عنوان اپیدمی محسوب می شود، کشور ایران نیز همگام با سایر کشورهای جهان در این زمینه فعالیت می کند و تاکنون زحمات زیادی در این زمینه صورت پذیرفته است ، در همین راستا واحد مبارزه با بیماریها فعالیتهایی به شرح زیر انجام می دهد :

- * آموزش تعاریف ، راههای انتقال ونحوه برخورد با مورد مشکوک به پرسنل بهداشتی
- * حساس سازی پرسنل بهداشتی با ارسال دستورالعمل های جدید
- * بیماریابی و گزارش سریع و تلفنی موارد مشکوک
- * بررسی موارد مشکوک بصورت فوری و گزارش تلفنی به استان جهت گزارش به سطح کشوری و سازمان بهداشت جهانی
- * تهیه ۲ نمونه مدفوع و ارسال به تهران طی ۳ روز جهت تایید یا رد بیماری
- * واکسیناسیون کودکان برعلیه بیماری در تمامی نقاط شهرستان
- * لکه گیری واکسیناسیون در مناطقی که پوشش پایینی دارند و در مهاجرین خارجی در اوایل هر سال در دو نوبت

سرخک :

بیماری سرخک در مرحله حذف قرار دارد (حذف:به معنی کنترل بیماری به نحوی است که بیماری مشکل بهداشتی منطقه نباشد)،در مورد این بیماری اقدامات زیر انجام می شود :

- * آموزش تعاریف ، نحوه انتقال و راههای پیشگیری و عوارض بیماری به پرسنل بهداشتی
- * حساس سازی پرسنل در زمینه کشف به موقع موارد مشکوک و گزارش تلفنی
- * گزارش موارد مشکوک به سطح استانی
- * بررسی موارد مشکوک و کنترل اطرافیان از نظر ابتلا
- * تهیه ۳ نمونه ادرار، سرم خون و حلق و ارسال در اسرع وقت به تهران برای تایید یارد بیماری

* واکسیناسیون کودکان در تمامی نقاط شهرستان برعلیه بیماری

تب مالت :

تب مالت یکی از بیماریهای مشترک بین انسان و دام می باشد که اغلب حیوانات اهلی را درگیر می کند و انسان بطور اتفاقی در مسیر این بیماری قرار می گیرد، این بیماری یکی از مشکلات منطقه است و چون به عنوان یک بیماری شغلی به حساب می آید، در نتیجه بیشتر بین دامداران، قصابان و کسانی که به نحوی با دام در تماس هستند مشاهده می گردد، در همین راستا واحد مبارزه با بیماریها همگام با سایر نقاط استان اقداماتی به شرح زیر در این زمینه انجام می دهد :

- * آموزش بیماری، راههای انتقال، روشهای پیشگیری و محافظت فردی به پرسنل بهداشتی در غالب برگزاری کلاسهای آموزشی و همچنین به عموم مردم به خصوص دامداران و... توسط پرسنل بهداشتی آموزش داده می شود .
- * برگزاری کمیته بیماریهای مشترک و هماهنگی با دامپزشکی جهت واکسیناسیون به موقع دامها و معدوم کردن حیوانات آلوده

- * بیماریابی و درمان افراد مبتلا و پیگیری ادامه درمان و بهبودی
- * تامین و توزیع داروهای مورد نیاز جهت درمان مبتلایان
- * بررسی افراد مبتلا و آموزش آنها

بیماریهای اسهالی :

یکی از مشکلات اساسی شهرستان بیماریهای اسهالی می باشد. لذا آموزش نحوه صحیح ضد عفونی کردن آب مصرفی از اقدامات موثر در این زمینه می باشد، اقدامات دیگری که توسط واحد مبارزه با بیماریها در این زمینه انجام می شود به شرح زیر است :

- * برگزاری کلاسهای آموزشی در زمینه تعاریف و نحوه مراقبت بیماریهای اسهالی جهت پرسنل بهداشتی و عموم مردم
- * تبلیغات در زمینه ضد عفونی کردن آب، میوه و سبزیجات
- * بررسی موارد اسهال خونی و آموزش بیمار و خانواده بیمار
- * تهیه نمونه التور در موارد اسهال حاد آبکی جهت کشف به موقع و پیشگیری از بیماری شدید و کشنده و با
- * گزارش گیری از آزمایشگاه و مطبهای خصوصی و مراقبت و پیگیری بیماران گزارش شده

هاری :

بیماری هاری یک بیماری صعب العلاج و ۱۰۰ درصد کشنده می باشد که در اثر گزش حیوانات خونگرم ایجاد می شود و در حال حاضر نیز به دلیل گزارش موارد قطعی از هاری حیوانی و تعدادی موارد مثبت انسانی در استان و کشندگی بالای آن به عنوان یک اورژانس مطرح می باشد. سیستم بهداشتی در این زمینه همیشه باید هوشیار بوده و موارد حیوان گزیدگی را به سرعت کشف و مراقبتهای مورد نیاز را برای آنها انجام دهد، در همین راستا و در جهت پیشگیری از بیماری کشنده فوق و نگهداری وضعیت موجود اقداماتی به شرح زیر توسط واحد مبارزه با بیماریها انجام می شود :

- * آموزش و ایجاد حساسیت جهت پرسنل بهداشتی و عموم مردم در زمینه بیماری
- * آموزش و حساس سازی پرسنل بهداشتی و عموم مردم در زمینه لزوم پیگیری و مراقبت موارد حیوان گزیده
- * سرو واکسیناسیون (تزریق سرم و واکسن ضد هاری) موارد حیوان گزیده در اسرع وقت و پیگیری ادامه درمان توسط مراکز پیشگیری و درمان هاری و بهورزان
- * برگزاری جلسات توجیهی فصلی برای مسئولین پیشگیری مراکز در زمینه دستورالعملهای جدید و حفظ نمودن حساسیت آنها در مورد مراقبت به موقع موارد
- * گزارش فوری موارد مشکوک انسانی و بررسی اپیدمیولوژی مورد
- * گزارش موارد مشکوک حیوانی به اداره دامپزشکی جهت بررسی موارد و تهیه نمونه

- * برگزاری جلسات هماهنگی با ارگانهای درگیر در این زمینه جهت همفکری و گزارش فعالیتهای
- * اتلاف سگهای ولگرد به عنوان یکی از عوامل خطر در زمینه بروز بیماری

ایدز و هیپاتیت های ویروسی :

در حال حاضر جهان در مرحله پاندمی (جهان گیری) بیماریهای خونی - سرمی مانند ایدز ، هیپاتیت (B-C-D) قرار دارد ، بیماریهای فوق از نوع بیماریهای ویروسی بوده که اکثرا فاقد واکسن و دارو می باشند ، لذا پیشگیری مهمترین راه مقابله با آنها می باشد و در همین راستا واحد مبارزه با بیماریها اقداماتی به شرح زیر انجام می دهد :

- * اطلاع رسانی به عموم مردم در زمینه راههای پیشگیری
- * برگزاری سمینارها و جلسات آموزشی در مورد تازه های بیماری جهت پرسنل بهداشتی
- * انجام مشاوره جهت کسانی که رفتارهای پرخطر داشته اند
- * بیماریابی ، مراقبت ، مشاوره و راهنمایی بیماران
- * گزارش گیری از مطبها و آزمایشگاههای خصوصی و پیگیری بیماران
- * واکسیناسیون خانواده درجه یک بیماران مبتلا به هیپاتیت ب
- * گزارش موارد بصورت کتبی و ماهیانه به سطح بالاتر

تب خونریزی دهنده کریمه کنگو :

با توجه به اینکه این بیماری در کشور آندمیک می باشد و یکی از بیماریهای مشترک بین حیوان و انسان میباشد و در شهرستان هم مورد محتمل کشف شده است لذا پیشگیری مهمترین راه مقابله با آنها می باشد و در همین راستا واحد مبارزه با بیماریها اقداماتی به شرح زیر انجام می دهد :

- * اطلاع رسانی به عموم مردم در زمینه راههای پیشگیری
- * برگزاری جلسات آموزشی در مورد بیماری جهت پرسنل بهداشتی
- * انجام بیماری یابی فعال در مناطقی که با دام سرو کار دارند
- * بیماریابی ، مراقبت ، مشاوره و راهنمایی بیماران
- * گزارش گیری از مطبها و آزمایشگاههای خصوصی و پیگیری بیماران
- * برگزاری جلسه با دامپزشکی
- هماهنگی با واحد بهداشت محیط جهت بررسی و نظارت از محیط دام ها ، سم پاشی جهت از بین بردن کنه ها
- * گزارش موارد بصورت تلفنی به استان

علاوه بر بیماریهای فوق این واحد بیماریهایی نظیر مننژیت ، سرخجه ، سرخجه مادرزادی ، اورپون ، دیفتری ، کزاز ، کزاز نوزادی ، سیاه سرفه ، تیفوئید (حصبه) ، عوارض واکسیناسیون ، جذام ، تب راجعه ، تیفوس ، توکسو پلاسموز ، کیست هیداتید ، گال (جرب) ، بیماریهای آمیزشی (سوزاک ، سیفلیس و...) و... را نیز تحت مراقبت و پیگیری دارد. همچنین بیماریهای از جمله سالک، حیوان گزیدگی، تب مالت، آنفلوانزا و... به صورت آنلاین در سایت پورتال وزارت بهداشت ثبت می شود .

3- گزارش دهی بیماریهای واگیر :

بیماریهای واگیر بر حسب شدت ، میزان کشندگی ، مرحله کنترل و استراتژیهای ملی و بین المللی به ۳ صورت فوری (تلفنی) ، کتبی (ماهیانه) و فصلی (سه ماهه) به سطوح بالاتر گزارش می شوند .

4- جمع آوری ، تجزیه و تحلیل و ارسال آمارها :

آمار بیماریهای واگیر از سطح خانه های بهداشت (اولین سطح سیستم بهداشتی) جمع آوری شده و به مراکز بهداشتی روستایی و از آنجا به مرکز بهداشت شهرستان ارسال می گردد و در آنجا توسط پرسنل مبارزه با بیماریها مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد و این تجزیه و تحلیل ها در تعیین خط مشی ها و تصمیم گیریهای بهداشتی و تخصیص منابع و امکانات مورد استفاده قرار خواهد گرفت .

5- نظارت بر عملکرد مراکز بهداشتی درمانی و خانه های بهداشت :

مراکز و خانه های بهداشت بصورت فصلی توسط واحد مبارزه با بیماریها مورد بازدید قرار می گیرد و نحوه عملکرد آنها در زمینه بیماریهای واگیر ارزیابی می شود و توصیه های لازم نیز برای عملکرد بهتر انجام خواهد شد .

6- آموزش بیماریهای واگیر :

در این زمینه واحد مبارزه با بیماریها اقدام به برگزاری سمینار، کارگاه و کلاسهای آموزشی در مورد دستورالعمل های جدید و همچنین اولویت های آموزشی بر حسب بیماریهای غالب و مشکلات موجود در شهرستان و بر حسب اولویت های زمانی بیماریها و برنامه های کشوری بصورت ماهیانه جهت پرسنل بهداشتی می نماید ، همچنین جهت عموم مردم و با توجه به مشکلات بهداشتی هر منطقه، بطور جداگانه اهم فعالیتهای آموزشی بر حسب همان مشکل توسط پرسنل بهداشتی برگزار می شود .

7- تشکیل کمیته ها و جلسات بخشی و بین بخشی :

جهت بعضی از مسائل که نیاز به همکاری بخشی و بین بخشی است ، این واحد به عنوان هماهنگ کننده اقدام به برگزاری جلسات نموده و اقدامات مورد نیاز در آن موضوع را هماهنگ و هدفدار میکند ، تا در آینده نتیجه ای بهتر عاید سیستم بهداشتی شود ، از جمله این کمیته ها می توان به کمیته بیماریهای اسهالی ، کمیته بیماریهای مشترک ، و... اشاره کرد .

8- تامین و توزیع واکسن و داروهای مورد نیاز :

واکسن مورد نیاز تمام مراکز و خانه های بهداشت توسط واحد مبارزه با بیماریها تامین شده و توسط مسئول زنجیره سرد این واحد و با رعایت تمام نکات بهداشتی و حفظ زنجیره سرد به مراکز ارسال می گردد ، همچنین داروهای مورد نیاز در درمان بیماریهایی نظیر سل ، مالاریا ، تب مالت ، وبا ، و... براساس موارد موجود و تخمینی محاسبه شده واز استان تامین می شود و سپس در مراکز توزیع می شود .

9- آمادگی و ذخیره واکسن و دارو جهت مقابله با شرایط اضطراری و بروز اپیدمیها :

واحد مبارزه با بیماریها جهت مقابله با شرایط غیر طبیعی اقدام به تهیه یک ذخیره دارو و واکسن جهت پیشگیری و درمان بیماریها برای هر سال می کند .

10- انجام واکسیناسیون سیاری ، بدو خدمت سربازی :

گروهی از افراد جامعه به علت دور افتاده بودن تحت پوشش هیچ خانه بهداشتی نیستند ولی مطابق با اصول بهداشتی اولیه باید مراقبتهای بهداشتی مثل بقیه جامعه برای آنها نیز انجام شود ، لذا واحد مبارزه با بیماریها هر ماه یک تیم مجهز را به این مناطق اعزام می نماید تا واکسیناسیون کودکان را کامل کرده و همچنین موارد مشکوک به بیماریها را بیماریابی کرده و مراقبت لازم را برای آنها انجام دهند. همچنین سربازان قبل از عزیمت به خدمت سربازی ، جهت پیشگیری از بیماری مننژیت (که در مراکز با ازدحام زیاد احتمال همه گیری آن وجود دارد) ، کزاز و دیفتری واکسینه می شوند .

11- پیگیری موارد مثبت بیماریها :

در صورت مثبت بودن یک بیماری توسط مسئول آزمایشگاه شهرستان یا از شهرستان های دیگر و یا از استان به واحد گزارش شده و پیگیریهای لازم توسط واحد صورت خواهد گرفت .

12- انجام مشاوره در زمینه بیماریهای رفتاری :

- * آموزش ، مشاوره و آزمایش داوطلبانه از افراد دارای رفتار پر خطر (تماسهای جنسی غیر ایمن ، افراد دارای شرکای جنسی متعدد ، معتادان تزریقی و ...)
- * آموزش ، مشاوره و درمان بیماریهای منتقله از راه تماس جنسی
- * آموزش ، مشاوره و کاهش آسیب در افراد دارای رفتار پرخطر
- * آموزش ، مشاوره و مراقبت از افراد آلوده به ایدز و خانواده آنان
- * مشاوره و انجام پیشگیری دارویی برای افراد تماس یافته با خون و ترشحات آلوده

13- اجرای برنامه های کنترل ناقلین :

تعدادی از بیماریها توسط ناقلین (پشه ها ، شپش ها ، کنه ها ، کک ها و...) منتقل می شوند ، از جمله این بیماریها می توان به مالاریا ، سالک ، تب راجعه ، تیفوس ، تب های خونریزی دهنده و... اشاره کرد، که این برنامه با هماهنگی بهداشت محیط در مناطق آلوده انجام می شود .

ب - بیماری های غیر واگیر

1. پیگیری برنامه های مراقبت و پیشگیری از بیماریهای غیر واگیر در سطح شهرستان(دیابت-تالاسمی-فشار خون-سوانح و حوادث-فنیل کتنوری-هیپوتیروئیدی-سرطان ...)
  2. آموزش در خصوص کلیه بیماریهای غیر واگیر بر حسب اولویت در شهرستان به پرسنل بهداشتی درمانی و عموم مردم
  3. نظارت بر فعالیتهای بیماریهای غیر واگیر مراکز بهداشتی درمانی و خانه های بهداشت
  4. جمع آوری، تجزیه و تحلیل و ارسال آمارها
  5. گزارش دهی بیماریهای غیر واگیر
  6. تشکیل کمیته ها و جلسات بخشی و برون بخشی
  7. تامین وسایل و لوازم جهت انجام غربالگری تیروئید و PKU
  8. پیگیری موارد مثبت
- در ذیل در مورد هر بند توضیحاتی داده می شود:

1- پیگیری برنامه های مراقبت و پیشگیری از بیماریهای غیر واگیر در سطح شهرستان :

دیابت

1. آموزش در خصوص دیابت و عوارض آن به عموم مردم و کارکنان محیطی(خانه های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی
2. نظارت بر غربالگری دیابت در سطح خانه های بهداشت و شهرهای زیر ۲۰ هزار نفر جمعیت به منظور شناسایی بیماران دیابتی و تحت مراقبت قرار دادن آنها جهت کنترل بیماری و پیشگیری از عوارض بیماری
3. هماهنگی بین خانه های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی با واحد دیابت مستقر در بیمارستان امام رضاع) به جهت مراقبت بیماران
4. برگزاری جلسات کمیته دیابت

فشار خون

1. آموزش در خصوص فشار خون و عوارض آن به عموم مردم و کارکنان محیطی(خانه های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی)

2. غربالگری فشار خون در سطح خانه های بهداشت جهت شناسایی بیماران فشارخونی و تحت مراقبت قرار دادن آنها جهت کنترل بیماری و پیشگیری از عوارض آنها

تالاسمی

1. آموزش در خصوص تالاسمی و عوارض آن و همچنین چگونگی انتقال بیماری از والدین به فرزندان به عموم مردم و کارکنان بهداشتی و همچنین عاقدین
2. غربالگری دختران و پسران متقاضی ازدواج (استراتژی اول تالاسمی)
3. مشاوره جهت زوج ناقلین
4. مراقبت زوج ناقلین به منظور پیشگیری از تولد نوزاد مبتلا به تالاسمی ماژور
5. مراقبت والدین بیمار ان تالاسمی و همراهی آنها تا به دنیا آوردن یک نوزاد سالم
6. اجرای استراتژی سوم پیشگیری از تالاسمی ماژور
7. کنترل زوجهایی که قبل از سال ۱۳۷۲ ازدواج کرده اند. چون قبل از سال ۷۲ آزمایشات قبل از ازدواج انجام نمی شده است زوجین از وضعیت ناقل بودن یا نبودن خود بی خبرند .
8. ارجاع زوج ناقلین جهت انجام آزمایشات تشخیص پیش از تولد (PND)

غربالگری نوزادان

1. اجرای غربالگری نوزادان جهت شناسایی بیماری فنیل کتونوری- هیپو تیروئیدی در مراکز بهداشتی درمانی تابعه
2. آموزش به زنان باردار در خصوص بیماری های مذکور و اهمیت غربالگری
3. تامین وسایل و مواد لازم جهت غربالگری برای مراکز نمونه گیری
4. ارسال نمونه های گرفته شده به آزمایشگاه غربالگری نوزادان
5. گرفتن جواب آزمایشات از آزمایشگاه
6. پاسخگو بودن در خصوص جواب آزمایشات به والدین
7. پیگیری موارد مشکوک به هیپو تیروئیدی، و فنیل کتونوری جهت آزمایشهای مجدد و تأییدی
8. ارجاع موارد بیمار جهت درمان به پزشکان فوکل پوینت
9. اطلاع به والدین نوزادان جهت آگاهی و مراقبت از نوزادان خود
10. برگزاری کمیته و کلاس های آموزشی هیپو تیروئیدی جهت پرسنل درگیر برنامه

سوانح و حوادث

1. آموزش به عموم مردم نسبت به اهمیت سوانح و حوادث و میزان مرگ و میر بالای آن
2. تکمیل نمودن چک لیستهای ایمنی منزل در سطح خانه های بهداشت هر سال و آموزش برطرف نمودن عوامل حادثه زا و اصلاح مکانهای حادثه زا در منازل
3. ثبت حوادث در درمانگاه شبانه روزی به منظور شناسایی اولویت عاملهای سوانح و حوادث در شهرستان جهت برنامه ریزی و پیشگیری
4. فراهم کردن مقدمات جامعه ایمن و پیوستن به جامعه ایمن بین المللی با همکاری، فرمانداری، شهرداری، آموزش و پرورش، راهنمایی و رانندگی، اداره راه و ترابری ...

سرطان

1. گرفتن آمارهای سرطان از مراکز و ارسال به معاونت بهداشتی
2. آموزش در خصوص سرطانها بخصوص سرطانهای شایع در شهرستان نظیر معده و ...
3. همچنین واحد پیشگیری و مبارزه با بیماریهای غیر واگیر به عنوان مجری طرح های واحد غیر واگیر معاونت بهداشتی در شهرستان می باشد .

4. همچنین برگزاری مراسمهای مختلف هماهنگ با تقویم های بهداشتی درمانی نظیر روز جهانی قلب، روز حمایت از بیماران خاص، و ...

در مورد بند های ۲ تا ۸ در قسمت بیماریهای واگیر توضیحات داده شد .

شرح وظایف کارشناس بهداشت عمومی در واحد پیشگیری و مبارزه با بیماریها :

1. جمع آوری اطلاعات مربوط به سلامت و بیماری در شهرستان و تجزیه و تحلیل آنها بمنظور شناسایی بیماری ها و مشکلات بهداشتی شایع در شهرستان و برنامه ریزی و اجرای راهکارهای مناسب جهت مقابله با آنها
2. اجرای موازین پیشگیری و پیگیری و درمان بیماری هایی که باید تحت مراقبت باشند
3. داشتن توانایی لازم جهت مقابله با همه گیری بیماریهای مختلف
4. آموزش کلیه کارکنان بهداشتی و آحاد مردم در رابطه با بیماری های مختلف و راه های درمان و پیشگیری از آنها
5. ارائه خدمات مشاوره ای در زمینه بیماری های گوناگون به مراجعه کنندگان
6. تامین کلیه واکسن های مورد نیاز شهرستان و نگهداری آنها در شرایط و دمای مناسب و توزیع آنها در سطح مراکز واکسیناسیون شهرستان جهت انجام واکسیناسیون گروه های هدف
7. برنامه ریزی جهت اجرای واکسیناسیون مناطق و جمعیت های آسیب پذیر به منظور پیشگیری از بروز بیماری
8. برنامه ریزی جهت اجرای مراقبت از بیماری ها در اتباع بیگانه به منظور کنترل بیماری
9. انجام واکسیناسیون در گروه های خاص (مننژیت و کزاز در سربازان و هاری در افراد حیوان گزیده)

شرح وظایف کاردان مبارزه با بیماریها :

- 1- همکاری و همراهی با پزشک و سایر کارشناسان مربوط در تیم بازدید از خانه های بهداشت
- 2- همکاری با کارشناس مربوط در تهیه برنامه های عملیاتی بیماریهای غیرواگیر منطقه
- 3- انجام خدمات محدود و مجاز در زمینه مبارزه با بیماریها و بررسیهای مقدماتی
- 4- همکاری با کارشناسان مربوطه در آموزش بهداشت به کارکنان تحت آموزش
- 5- بازدید از منازل تحت پوشش خانه های بهداشت جهت نظارت بر اجرای روند برنامه های مختلف از جمله برنامه ایمنی در منزل
- 6- همکاری در امر آموزش بهداشت عمومی با کارشناسان مربوط
- 7- پیگیری موارد مشکوک به کم کاری مادرزادی تیروئید و PKU و ...
- 8- مشاوره با زوجهای ناقل تالاسمی
- 9- شرکت در کلاسهای آموزشی برگزار شده در ستاد شبکه بهداشت